

**СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН
У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ**

Розглянуто суб'єкт, об'єкт та зміст адміністративних правовідносин у сфері телекомунікацій.

**ТЕР-СТЕПАНЯН Е. В. СУЩНОСТЬ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ
В СФЕРЕ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЙ**

Рассмотрены субъект, объект и содержание административных правоотношений в сфере телекоммуникаций.

**TER-STEPANIAN O. ESSENCE OF ADMINISTRATIVE LEGAL RELATIONS
IN TELECOMMUNICATION SPHERE**

Subject, object and content of administrative legal relations in telecommunication sphere are considered.

Інформаційна революція спричинила стрімке поширення телекомунікаційних технологій, що забезпечує високу швидкість і великий обсяг передачі інформації. Однак не менш важливою є революція, що виникла під впливом цієї технології у сфері відносин між людьми, зокрема й у сфері економіки, політики, ідеології. Важливим етапом у цьому стало виникнення глобальних комп'ютерних мереж, які збільшили міцність та інформаційні можливості комп'ютерів. Революція в засобах телекомунікацій зумовила більш значні зміни, ніж усі попередні технологічні революції, стала основою створення єдиного світового інформаційного простору, що не має національних кордонів.

Головною метою даної статті є дослідження складу адміністративних правовідносин, що виникають у сфері телекомунікацій, та визначення їх специфічних ознак, що, у свою чергу, надасть можливість встановити місце зазначених правовідносин, які виникають у сфері телекомунікацій, у праві України.

Ознаками формування сфери телекомунікацій як такої є виділення особливого статусу суб'єктів зазначених правовідносин. Відповідно до загальнотеоретичних правових поглядів суб'єкт може бути визначеним, по-перше, як особа, учасник суспільних відносин у телекомунікаційній сфері, яка може бути носієм прав та обов'язків, по-друге, як особа, що реально здатна брати участь у суспільних відносинах в силу юридичних норм [1, с. 138].

Характерною ознакою суб'єкта адміністративних правовідносин у сфері телекомунікацій є його відношення до інших суб'єктів та

об'єктів правовідносин у зазначеній сфері. Відповідно до цих ознак сформулюємо основні групи суб'єктів: 1) суб'єкти, які володіють об'єктами і регулюють відносини між іншими суб'єктами; 2) суб'єкти, які володіють об'єктами, проте не регулюють відносини; 3) суб'єкти, які не володіють об'єктами та не регулюють відносини. Інший критерій для суб'єктів – кількісний. Відповідно до нього суб'єкти поділяються на індивідуальні та колективні. Сукупність перерахованих критеріїв дозволяє сформулювати основні групи суб'єктів:

- державні органи та посадові особи;
- телекомунікаційні оператори та їх посадові особи;
- колективні та індивідуальні споживачі телекомунікаційних послуг тощо.

Щоб проаналізувати суб'єктів телекомунікаційної сфери, доцільно розподілити їх на певні групи, які ми розглянемо нижче.

Перша група – держава в особі різноманітних органів (Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство транспорту та зв'язку України, Національна комісія з питань регулювання зв'язку України, Державна інспекція зв'язку, Державний комітет інформатизації України, Державне госпрозрахункове підприємство «Український державний центр радіочастот» тощо).

Друга група – оператори зв'язку – це юридичні особи чи індивідуальні підприємці, які надають послуги зв'язку на основі відповідної ліцензії (у тому числі оператор, який посідає істотне місце в мережі зв'язку загального користування; оператор універсального обслуговування – оператор зв'язку, який надає

послуги зв'язку в мережі загального користування і на якого відповідно до Закону України «Про телекомунікації» покладений обов'язок із надання універсальних послуг; організація зв'язку – це юридична особа, що здійснює діяльність у сфері зв'язку як основний вид діяльності.

Третя група – користувачі послугами зв'язку – це особи, які користуються послугами зв'язку (в тому числі юридичні особи і громадяни, державні й муніципальні заклади, а також спеціальні суб'єкти – абоненти – користувачі послугами зв'язку, з якими укладений договір про надання таких послуг).

Об'єкт телекомунікаційних правовідносин, у свою чергу, є одним із важливих елементів у складі правовідносин, який є підґрунтям для віднесення правовідносин саме до телекомунікаційних. Основний напрямок у вирішенні даного питання – це виявлення єдиної та загальної ознаки об'єкта і класифікація самостійних об'єктів правовідносин, про що йтиметься далі.

До об'єктів адміністративних правовідносин у сфері телекомунікацій належать землі телекомунікацій та земельні ділянки, що надаються в установленому порядку у власність або передаються їх власниками в постійне або тимчасове користування, у тому числі в оренду, фізичним особам – суб'єктам підприємницької діяльності та юридичним особам для розташування лінійних, станційних споруд, антен, веж, інших технічних засобів телекомунікацій [2]. Також об'єктом є мережа зв'язку, що структурно являє собою технологічну систему, яка включає в себе засоби та лінії зв'язку й призначена для електрозв'язку чи поштового зв'язку (засоби зв'язку – технічне обладнання, що використовується для організації зв'язку; лінії зв'язку – лінії передачі інформації; лінійно-кабельні споруди зв'язку – споруди електрозв'язку та інші об'єкти інженерної інфраструктури, які створені для розміщення кабелю зв'язку. До цієї ж групи можна включити також допоміжні об'єкти (технічні засоби для передачі і прийому сигналів електрозв'язку по лініях зв'язку, які підключені до абонентських ліній і які знаходяться в користуванні абонентів; споруди зв'язку; споруди зв'язку; монтована ємність).

Самостійну групу об'єктів становлять ресурси: ресурс нумерації – сукупність або частина варіантів нумерації, які необхідно використовувати в мережах зв'язку; нумерація – цифрове та буквене позначення чи комбінації таких позначень, у тому числі коди, призна-

чені для однозначного визначення мережі зв'язку і її вузлових елементів; радіочастотний спектр та орбітально-частотний спектр. До окремих спеціальних об'єктів можна віднести бази даних про абонентів, резерв універсального обслуговування та трафік.

Зміст адміністративних правовідносин у сфері телекомунікацій становлять права та обов'язки їх учасників (суб'єктів), які здійснюють свою діяльність згідно з нормами права. При цьому береться до уваги суб'єкт відносин та особливості об'єкта. Виділимо загальні права суб'єктів адміністративних правовідносин, що виникають у сфері телекомунікацій:

- право на достовірну та вчасну інформацію;
- право на отримання телекомунікаційних послуг;
- право на отримання інформації щодо змін, які стосуються тарифів на телекомунікаційні послуги;
- право на відшкодування збитків, завданих неправомірними діями осіб.

Обов'язки ж суб'єктів полягають безпосередньо в наданні телекомунікаційних послуг, реєстрації та ліцензуванні діяльності в галузі зв'язку, задоволенні телекомунікаційних потреб споживачів.

Щодо юридичних фактів та його особливостей, то можна виділити надання (призупинення) оператором доступу абонента до мереж зв'язку. Допуск оператором абонента до телекомунікаційної мережі – найбільш поширений юридичний факт, дія, в результаті якої абонент отримує можливість реалізовувати свої права на прийом/передачу повідомлень по телекомунікаційних мережах.

Інші важливі для адміністративних правовідносин юридичні факти – це отримання ліцензії на право здійснення діяльності з надання послуг зв'язку і введення в експлуатацію об'єктів зв'язку. Це юридичні факти, в результаті яких у суб'єкта господарської діяльності остаточно формується правоздатність у телекомунікаційній сфері, а саме право на законних підставах експлуатувати телекомунікаційні об'єкти та надавати послуги.

Характеризуючи всі відносини у сфері телекомунікацій, можна провести певну їх класифікацію і виділити з них адміністративно-правові:

- відносини в сфері охорони ліній та споруд;
- відносини з приводу надання та отримання телекомунікаційних послуг;
- відносини в сфері управління телекомунікаціями.

До того ж, адміністративно-правові відносини у сфері телекомунікацій можна класифікувати й за іншими ознаками, залежно від того, які їх особливості треба визначити та дослідити. Так, наприклад, можна класифікувати відносини за їх об'єктом, суб'єктом, за функціональним призначенням (регулятивні чи охоронні, залежно від того, виникли вони в результаті правомірної чи неправомірної поведінки).

Відповідно до вищенаведеного правовідносини з приводу ліцензування, контролю і захисту телекомунікаційної діяльності є адміністративно-правовими, оскільки ліцензування певних видів діяльності набуло надзвичайного поширення й застосовується в багатьох сферах господарської діяльності. Яскравим свідченням цього є Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», який визначив шістьдесят шість видів діяльності, які потребують ліцензування [3]. Не оминув цей процес і сферу телекомунікацій.

Відповідно до ст. 3 цього Закону основними принципами державної політики у сфері ліцензування є: забезпечення рівності прав, законних інтересів усіх суб'єктів господарювання; захист прав, законних інтересів, життя та здоров'я громадян, захист довкілля та забезпечення безпеки держави; встановлення єдиного порядку ліцензування видів господарської діяльності на території України; встановлення єдиного переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню. Зрозуміло, що ліцензування – це необхідна умова попередження можливих правопорушень, об'єктивно протиправних діянь та запобігання суспільним діям через причини об'єктивного характеру, не контрольованих людиною.

У теоретичних дослідженнях знаходимо визначення ліцензування як правового режиму початку і здійснення певних, визнаних законодавством, видів підприємницької діяльності, що передбачає: державне підтвердження й визначення меж права на ведення господарської діяльності; державний контроль за здійснюваною діяльністю; можливість припинення діяльності на особливих підставах органами держави [4, с. 55].

Зі свого боку, ліцензія – це документ, що засвідчує право суб'єкта господарювання на здійснення зазначеного в ньому виду діяльності у сфері телекомунікацій протягом визначеного строку на конкретних територіях з виконанням ліцензійних умов. У Законі України «Про телекомунікації» зазначено, що ліцензування видів діяльності в галузі зв'язку

потрібне, насамперед, для здійснення державної політики в галузі зв'язку, захисту прав споживачів, координації діяльності різноманітних підприємств у галузі створення та розвитку мереж, систем та служб зв'язку для забезпечення їх взаємодії між собою та мережами зв'язку загального користування. Ліцензійні умови та порядок контролю за їх дотриманням установлюються Національною комісією з питань регулювання зв'язку України (НКРЗ). НКРЗ може вносити до ліцензій на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій для певних операторів (провайдерів) особливі умови.

Ліцензуванню підлягають такі види діяльності у сфері телекомунікацій:

- надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку: місцевого, міжміського, міжнародного;

- надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з використанням безпроводового доступу до телекомунікаційної мережі з правом технічного обслуговування і надання в користування каналів електрозв'язку: місцевого, міжміського, міжнародного;

- надання послуг рухомого (мобільного) телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку;

- технічне обслуговування й експлуатація мереж ефірного теле- та радіомовлення, проводового радіомовлення та телемереж, надання в користування каналів електрозв'язку [2].

Ліцензування діяльності у сфері телекомунікацій здійснюється для державного регулювання та контролю за діяльністю операторів і провайдерів телекомунікацій. Для всіх видів мереж застосовуються однакові принципи регулювання ринку телекомунікаційних послуг.

Порядок надання ліцензій у сфері телекомунікацій регулюється й Положенням про порядок ліцензування телерадіомовлення, затверджене рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 7 липня 2003 р. № 938 [5].

Отже, адміністративно-правові відносини у сфері телекомунікацій можна визначити як суспільні відносини, врегульовані нормами адміністративного права, що виникають з приводу правомірного функціонування телекомунікаційних мереж (споруд) та задоволення телекомунікаційних потреб споживачів. І цим відносинам, і будь-яким іншим суспільним

відноsinам притаманна наявність таких елементів, як об'єкт, суб'єкт та зміст. У статті відображено лише окремі проблемні питання, які стосуються правового регулювання відно-

син у сфері телекомунікацій, але їх наявність свідчить про потребу подальшого наукового пошуку в цьому напрямку.

Література

1. Алексеев С. С. Общая теория права : в 2 т. Т. 2 / С. С. Алексеев. – М. : Юрид. лит., 1982. – 300 с.
2. Про телекомунікації : закон України від 18 листоп. 2003 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : закон України від 1 черв. 2000 р. № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.
4. Олейник О. М. Правовые основы лицензирования хозяйственной деятельности / О. М. Олейник // Закон. – 1994. – № 6. – С. 15–18.
5. Про затвердження Положення про порядок ліцензування телерадіомовлення : рішення Національної ради з питань телебачення та радіомовлення від 7 лип. 2003 р. № 938 // Офіційний вісник України. – 2003 р. – № 32. – Ст. 1727.

Надійшла до редколегії 16.07.2010

УДК 342.95

О. Ю. ПРОКОПЕНКО,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК ТА ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ

Проаналізовано причини вчинення адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, та умови, що їм сприяють. Безпосередню увагу приділено систематизації й характеристиці причин та умов указаних правопорушень та виокремлено конкретне коло питань, дослідження яких потребує подальшого наукового розроблення.

ПРОКОПЕНКО А. Ю. ПРИЧИНЫ И УСЛОВИЯ СОВЕРШЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ, КОТОРЫЕ ПОСЯГАЮТ НА ОБЩЕСТВЕННЫЙ ПОРЯДОК И ОБЩЕСТВЕННУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ

Проанализированы причины совершения административных правонарушений, которые посягают на общественный порядок и общественную безопасность, и условия, которые им сопутствуют. Уделено непосредственное внимание систематизации и характеристике причин и условий указанных правонарушений, а также определен конкретный перечень вопросов, исследование которых требует дальнейших научных разработок

PROKOPENKO O. REASONS AND CONDITIONS OF COMMITTING ADMINISTRATIVE OFFENCES WHICH ENCROACH ON PUBLIC ORDER AND PUBLIC SAFETY

Reasons for committing administrative offences which encroach on public order and public safety and conditions that accompany them are analyzed. Special attention is paid to the systematization and characteristic of these offences' reasons and conditions of the mentioned offences; the list of problems that must be further researched is determined.

Впровадження адміністративної реформи в Україні зумовлює інтерес до широкого кола питань, пов'язаних зі здійсненням цілеспрямованої діяльності державних органів щодо зміцнення законності й правопорядку в країні, утвердження, забезпечення й охорони прав та свобод людини і громадянина, закріплених Конституцією України. У результаті цього особливої гостроти набуває проблема боротьби з адміністративними правопорушеннями,

зокрема тими, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку і створюють серйозну загрозу розбудові молодій незалежної держави. Діяльність правоохоронних органів нині де-факто зосереджена на виявленні та розкритті вже вчинених адміністративних правопорушень, тобто переважає застосування методу примусу до осіб, які вчиняють адміністративні правопорушення. Натомість зростання кількості правопорушень, що посягають